

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 7.12.2018 r.
COM(2018) 811 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Postępy w realizacji strategii leśnej UE

„Nowa strategia leśna na rzecz lasów i sektora leśno-drzewnego”

Wstęp: strategia leśna UE

W 2013 r. w komunikacie „Nowa strategia leśna na rzecz lasów i sektora leśno-drzewnego”¹ („strategia”) wyznaczono nowe unijne ramy na potrzeby koordynacji i zapewnienia spójności strategii politycznych dotyczących lasów oraz zwiększenia wkładu, jaki lasy i sektor leśno-drzewny wnoszą w osiągnięcie celów UE. Zasady, jakimi kierowali się jej autorzy, to: zrównoważona gospodarka leśna, wielofunkcyjna rola lasów, efektywne gospodarowanie zasobami i odpowiedzialność za lasy na szczeblu światowym.

W ramach strategii Komisja, państwa członkowskie i odpowiednie zainteresowane strony współpracują ze sobą na rzecz urzeczywistnienia wspólnej wizji oraz spójnego planowania i realizacji strategii politycznych dotyczących lasów. Strategia wyznacza dwa główne cele na 2020 r.: i) zagwarantowanie, aby wszystkie lasy w UE były zarządzane zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej; oraz ii) zwiększenie wkładu UE w działania na rzecz promowania zrównoważonej gospodarki leśnej i ograniczania wylesiania na szczeblu globalnym. Oba dotyczą trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju i zapewniają holistyczne podejście do gospodarki leśnej i polityki w tej dziedzinie.

Strategia składa się z ośmiu powiązanych obszarów priorytetowych obejmujących główne elementy i aspekty polityki istotne dla gospodarki leśnej, sektora leśno-drzewnego i społeczeństwa. W ramach każdego obszaru priorytetowego określono szereg „kierunków strategicznych”, które wskazują najlepszy sposób realizacji priorytetów przez Komisję lub państwa członkowskie.

Komisja² i Parlament Europejski³, wspierane przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny⁴ i Komitet Regionów⁵, z zadowoleniem przyjęły strategię. W odpowiedzi na ich wnioski Komisja, we współpracy ze Stałym Komitetem ds. Leśnictwa i platformami zainteresowanych stron określonymi w strategii, opracowała wieloletni plan realizacji⁶ (Forest MAP), w którym określono konkretne działania, podmioty i terminy na lata 2015–2020.

¹ COM (2013) 659.

² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/agricult/142685.pdf

³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2015-0109+0+DOC+PDF+V0//PL>

⁴ Dz.U. C 451 z 16.12.2014, s. 127.

⁵ Dz.U. C 126 z 26.4.2014, s. 3.

⁶ SWD (2015) 164.

Proces przeglądu

W strategii zaplanowano przegląd w celu dokonania oceny postępów w jej realizacji do 2018 r. W Forest MAP, w którym wymieniono priorytety robocze Komisji do 2017 r., określono, że przegląd ten pomoże wyznaczyć priorytety na lata 2018–2020. Ponadto Rada zwróciła się do „Komisji, by zdała Radzie relację na temat wniosków z tego przeglądu i przedstawiła do 2018 r. zalecenia (...).”

Przegląd został przeprowadzony w oparciu o różne źródła danych, w tym wyniki formalnych ocen polityki, sprawozdania i publikacje UE, uzupełnione jednym konkretnym badaniem⁷.

Osiem obszarów priorytetowych – streszczenie postępów

Dotychczas za pomocą strategii wspierano wiele działań Komisji, państw członkowskich oraz publicznych i prywatnych zainteresowanych stron, nadając im odpowiedni kierunek. Większość działań w ramach Forest MAP, we wszystkich ośmiu obszarach priorytetowych, zrealizowano zgodnie z przewidywaniami: około 30 % z nich ukończono, a niektóre zrealizowano częściowo; 45 % działań jest nadal realizowanych. Około 10 % działań jeszcze się nie rozpoczęło, a kilka jest opóźnionych.

Postępy według obszaru priorytetowego można podsumować w następujący sposób:

Ochrona naszych społeczności wiejskich i miejskich

Polityka rozwoju obszarów wiejskich (ROW) w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR) nadal pozostaje głównym źródłem wsparcia dla ochrony lasów i zrównoważonej gospodarki leśnej w UE. W okresie programowania 2014–2020 24 państwa członkowskie zaplanowały działania w zakresie leśnictwa (co odpowiada 90 % programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW)), przeznaczając na nie kwotę 8,2 mld EUR z całkowitych wydatków publicznych. Cztery państwa członkowskie zajęły się swoimi potrzebami w zakresie leśnictwa poprzez pomoc państwa⁸.

Działania w zakresie leśnictwa pomagają państwom członkowskim wspierać wielofunkcyjne lasy i zrównoważoną gospodarkę leśną oraz łączyć je z innymi środkami w zakresie ROW (np. usługami doradczymi, szkoleniami, inwestycjami, współpracą) w celu zaspokojenia konkretnych potrzeb regionalnych. Wspierają one rozwój lasów poprzez zalesianie oraz

⁷ Badanie postępu realizacji strategii leśnej UE.

⁸ Na przykład w Niemczech większość krajów związkowych zapewnia pomoc leśnictwu poprzez ROW, a trzy kraje związkowe poprzez pomoc państwa.

tworzenie i odnowę systemów rolno-leśnych⁹. Inne środki wsparcia zrównoważonej gospodarki leśnej obejmują: zapobieganie pożarom i klęskom żywiołowym (ponad 20 % zaplanowanych wydatków); odnowę po uszkodzeniu; inwestycje w przystosowanie się do zmiany klimatu i świadczenie usług w zakresie ochrony środowiska lub w ramach infrastruktury publicznej, oraz rekompensat z tytułu zobowiązań związanych z siecią Natura 2000 i zobowiązań dobrowolnych. Ponadto w ramach ROW wspiera się inwestycje w podniesienie wartości ekonomicznej lasów i przedprzemysłowej obróbki drewna.

Działania w zakresie leśnictwa mają na celu zwiększenie wkładu zrównoważonej gospodarki leśnej w osiągnięcie celów polityki UE, przynosząc jednocześnie korzyści sektorowi leśno-drzewnemu, wspierając rozwój obszarów wiejskich i promując dostarczanie towarów i świadczenie usług w sposób spójny z głównymi kierunkami polityki w zakresie środowiska i klimatu. Zakres tych działań w stopniu wystarczającym spełnia kluczowe potrzeby społeczne i sektorowe¹⁰.

Wprowadzenie niektórych środków (np. systemu rolno-leśnego, sieci Natura 2000) jak dotąd nie przyniosło oczekiwanych rezultatów. Dodatkowa wymiana dobrych praktyk i ich promowanie między państwami członkowskimi oraz w ich obrębie może pomóc w rozwiązaniu kwestii potencjalnych czynników ograniczających, często związanych z obciążeniem administracyjnym lub strukturą własności lasów. Wniosek dotyczący WPR na lata 2021–2027¹¹, przyczyniając się do zwiększenia pomocniczości i elastyczności, powinien umożliwić państwom członkowskim opracowanie środków, które w większym stopniu wspierałyby lokalne potrzeby i priorytety za pomocą prostszych procedur administracyjnych. Wyniki przeprowadzanej obecnie oceny zasad pomocy państwa na lata 2014–2020 zostaną uwzględnione w przeglądzie wytycznych dotyczących pomocy państwa.

Coraz większej uwagi wymaga kwestia interakcji lasów i drzew z obszarami miejskimi i podmiejskimi oraz zrozumienie ich znaczenia dla społeczności lokalnych.

Wspieranie konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju przemysłu związanego z leśnictwem w UE, bioenergii oraz zielonej gospodarki w szerszym zakresie

Przemysł związany z leśnictwem UE prowadzi zrównoważoną i zasobooszczędną obróbkę szerokiej gamy materiałów i produktów¹². W „Planie na rzecz unijnych gałęzi przemysłu związanych z leśnictwem”, który towarzyszył strategii, określono wyzwania stojące przed

⁹ Cel w zakresie zalesiania: >300 000 ha; Cel w zakresie systemów rolno-leśnych: >80 000 ha.

¹⁰ Ocena działań w zakresie leśnictwa w ramach rozwoju obszarów wiejskich.

¹¹ COM(2018) 392 final.

¹² Dotyczy to np. takich obszarów, jak: budownictwo, meblarstwo, druk, pakowanie, produkty higieniczne, dodatki do żywności, a także w coraz większym stopniu bioprodukty takie jak tekstylia, chemikalia, produkty lecznicze, tworzywa sztuczne, kompozyty do druku 3D i biopaliwa.

tymi sektorami i niezbędne działania¹³. W 2015 r. łańcuchy wartości szeroko pojętego przemysłu związanego z leśnictwem zapewniały 3,6 mln miejsc pracy oraz obrót na poziomie 640 mld EUR (o wartości dodanej 200 mld EUR) w zielonej gospodarce¹⁴, zastępując materiały pochodzenia kopalnego. W ramach strategii, z myślą o przyszłości sektora leśno-drzewnego, promuje się zrównoważone i zasobooszczędne pozyskiwanie i wykorzystanie biomasy leśnej, rozwój biogospodarki, dostęp do rynków krajowych i międzynarodowych oraz zintensyfikowane badania naukowe i innowacje.

Badania sektorowe uwypukliły znaczenie konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju, w tym takich czynników, jak: dostępność drewna i konkurencyjność na skalę światową¹⁵; ocena łącznych kosztów wdrażania przepisów UE, jakie ponosi przemysł związany z leśnictwem¹⁶; analizy informacji dla konsumentów na temat mebli¹⁷ i kaskadowego modelu wykorzystania drewna¹⁸ (jako wkład w opracowanie, w ramach planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym¹⁹, wytycznych dotyczących dobrych praktyk²⁰). Niektóre państwa członkowskie promują działania stymulujące wzrost rynku wewnętrznego produktów leśnych, np. w budownictwie. Równolegle UE uruchomiła inicjatywę w zakresie umiejętności²¹ dla sektorów budownictwa i przemysłu związanego z leśnictwem.

Na arenie międzynarodowej osiągnięto postęp w dwustronnych umowach handlowych, zwłaszcza z Kanadą i Japonią w odpowiednich sektorach oraz z Ukrainą w zakresie promowania zrównoważonej gospodarki leśnej²².

Znaczący postęp nastąpił w realizacji programów ramowych UE – 7PR²³ i „Horyzont 2020”²⁴, przy wsparciu europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz surowców²⁵. Platforma Technologiczna Sektora Leśno-Drzewnego²⁶ umożliwia zacieśnienie współpracy na rzecz innowacji. Partnerstwa publiczno-prywatne na rzecz bioproduktów²⁷ pomagają

¹³ SWD (2013) 343.

¹⁴ http://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/index_pl.htm

¹⁵ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10017/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>

¹⁶ https://ec.europa.eu/growth/content/study-assessment-cumulative-cost-impact-specified-eu-legislation-and-policies-eu-forest-0_pl

¹⁷ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/7572/attachments/1/translations?locale=pl>

¹⁸ https://ec.europa.eu/growth/content/study-optimised-cascading-use-wood-0_pl

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>

²⁰ Zostaną one opublikowane przed końcem 2018 r.

²¹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1415&langId=pl>

²² W ramach pogłębionej i kompleksowej strefy wolnego handlu UE–Ukraina.

²³ https://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm

²⁴ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>

²⁵ https://ec.europa.eu/growth/sectors/raw-materials/policy-strategy_pl

²⁶ <http://www.forestplatform.org/#/>

²⁷ Wspólne Przedsięwzięcie Na Rzecz Bioprzemysłu w ramach inicjatywy „Horyzont 2020” (<https://www.bbi-europe.eu/>)

w ich komercjalizacji w różnych zastosowaniach, np. w nowych technologiach włókien, biokompozytach, bioetanolu, biodieslu.

Uzgodniona wersja przekształcona dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii²⁸ uwzględnia nowe kryteria zrównoważonego rozwoju dotyczące biomasy leśnej wykorzystywanej do produkcji bioenergii. Kryteria te oraz trwające prace nad zrównoważonym rozwojem produktów leśnych opierają się na wynikach pracy Stałego Komitetu ds. Leśnictwa w dziedzinie kryteriów i wskaźników zrównoważonej gospodarki leśnej²⁹. Po osiągnięciu pełnej operacyjności³⁰ będą one wspierały zrównoważoną gospodarkę leśną w obrębie UE i poza nią.

Grupa dyskusyjna europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa³¹ zajmowała się również kwestią poprawy zrównoważonego pozyskiwania biomasy z lasów UE. Zmieniona strategia UE dotycząca biogospodarki³² powinna pomóc we wdrożeniu innowacji i dalszym zwiększaniu roli biomasy leśnej w zastępowaniu nieodnawialnych materiałów i produktów, przy jednoczesnej ochronie środowiska i zapewnieniu obiegu zamkniętego.

Lasy i zmiana klimatu

W strategii promuje się wprowadzanie w ramach polityki krajowej takich praktyk gospodarki leśnej, które pozwalają na zmniejszenie emisji oraz zwiększenie pochłaniania CO₂ i odporności lasów poprzez wykorzystanie funduszy UE i najnowszej wiedzy.

Istniejące narzędzia polityki UE zapewniają, aby lasy przyczyniały się do łagodzenia skutków zmiany klimatu (rozporządzenie w sprawie działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem³³) i przystosowania się do niej (strategia w zakresie przystosowania UE³⁴). Dzięki sprawozdawczości dotyczącej LULUCF wymaganej w Ramowej konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu osiągnięto znaczne postępy w zakresie wykorzystania potencjału lasów UE do łagodzenia skutków zmiany klimatu, zwiększenia wiedzy na temat związku między klimatem a lasami oraz wspierania działań w ramach programów politycznych państw członkowskich. W rozporządzeniu w sprawie działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów

²⁸ Zob. wstępne porozumienie osiągnięte w czerwcu 2018 r.:

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10308-2018-INIT/en/pdf>

²⁹ https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/forest/publications/pdf/sfcci-report_en.pdf

³⁰ Do stycznia 2021 r. Komisja ustanowi wytyczne operacyjne.

³¹ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/focus-groups/sustainable-mobilisation-forest-biomass>

³² COM/2018/673.

³³ Rozporządzenie (UE) 2018/841.

³⁴ COM(2013) 216.

i leśnictwem podkreśla się rolę lasów i drewna w redukcji emisji oraz w biosekwestracji, co jednocześnie stanowi podstawę zrównoważonej gospodarki leśnej. Jeżeli chodzi o przystosowanie się do zmiany klimatu, 25 państw członkowskich posiada krajowe lub sektorowe strategie przystosowawcze; w większości z nich lasy stanowią priorytet³⁵.

UE zapewniła znaczne wsparcie finansowe i instytucjonalne na rzecz walki z pożarami lasów i innymi klęskami żywiołowymi, m.in. poprzez WPR, europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, badania naukowe oraz fundusze LIFE. Unijny Mechanizm Ochrony Ludności wspiera zapobieganie pożarom lasów poprzez oceny ryzyka, plany zarządzania, systemy wczesnego ostrzegania i systemy alarmowe oraz podnoszenie świadomości. Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego (ERCC) monitoruje ryzyko i częstotliwość występowania pożarów lasów w celu skoordynowanego i szybkiego reagowania, przy wsparciu europejskiego systemu informacji o pożarach lasów. W następstwie ostatnich zdarzeń ekstremalnych zaproponowano usprawnienie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności³⁶ poprzez zwiększenie skoordynowanych unijnych środków zwalczania pożarów oraz położenie większego nacisku na zapobieganie i gotowość, przyczyniając się do większego wzajemnego powiązania przystosowania się i ochrony ludności.

Dodatkowe doświadczenia i wymiana dobrych praktyk w zakresie planowania, wdrażania i monitorowania działań łagodzących i przystosowawczych oraz ich synergii, przyczyniłyby się do długoterminowego zrównoważonego rozwoju lasów i zabezpieczenia składowania w nich dwutlenku węgla.

Ochrona lasów i wzmacnianie usług ekosystemowych

Strategia skłania się ku podejściom prewencyjnym mającym na celu zapewnienie świadczenia przez lasy usług ekosystemowych i przyczyniania się do różnorodności biologicznej; w tym kontekście podkreśla się w niej znaczenie planów urządzenia lasu (FMP) i równoważnych instrumentów dla zapewniania zrównoważonej dostawy towarów i zrównoważonego świadczenia usług. Wzywa się w niej państwa członkowskie oraz Komisję do wdrożenia unijnych dyrektyw siedliskowej i ptasiej oraz europejskiej strategii ochrony różnorodności biologicznej, do opracowania sposobów wyceny usług ekosystemowych oraz do wykorzystania funduszy UE na ochronę kapitału naturalnego lasów.

³⁵ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/countries-regions/countries>

³⁶ „RescEU: nowy europejski system zwalczania klęsk żywiołowych” ma zostać przyjęty w 2018 r.

Postęp osiągnięto w ramach inicjatywy na rzecz mapowania, oceny i wyceny usług ekosystemowych³⁷, w tym poprzez projekt pilotażowy dotyczący lasów i prace nad unijnym systemem rozliczania kapitału naturalnego (INCA)³⁸. Finansowanie UE w coraz większym stopniu uwzględnia możliwości wspierania świadczenia leśnych usług ekosystemowych. Dowody na to, w jaki sposób zrównoważona gospodarka leśna wspomaga politykę w innych dziedzinach, taką jak ramowa dyrektywa wodna UE, są ograniczone, ale wspierane przez UE badania w tej dziedzinie, tj. projekt dotyczący świadczenia usług związanych z wodą³⁹, może rzucić więcej światła na tę kwestię, wspierając opracowanie i wdrażanie polityki.

Unijne instrumenty zwalczania agrofagów zostały wzmocnione dzięki nowemu rozporządzeniu w sprawie zdrowia roślin⁴⁰ oraz rozporządzeniu w sprawie inwazyjnych gatunków obcych⁴¹, co przyczyniło się do poprawy ochrony lasów i roślin w UE.

Komisja opublikowała przewodnik *Natura 2000 i lasy*⁴², będący efektem wspólnych wysiłków bardzo różnych zainteresowanych stron. Różnorodność biologiczną coraz częściej uwzględnia się w planach urządzenia lasu. Państwa członkowskie oraz właściciele i zarządcy lasów korzystają z finansowania w ramach programów PROW i LIFE w celu wspierania realizacji swoich zobowiązań, a niektóre z nich propagują inicjatywy na rzecz ochrony i promowania leśnych zasobów genetycznych.

Pomimo podjętych do tej pory działań, realizacja polityki różnorodności biologicznej UE pozostaje dużym wyzwaniem. Ze sprawozdań dotyczących ochrony siedlisk i gatunków leśnych wynika, iż jak dotąd nie ma żadnej poprawy. Konieczne są dalsze wysiłki na rzecz zwiększenia roli planów urządzenia lasu w osiąganiu celów w zakresie różnorodności biologicznej i wspierania świadczenia usług ekosystemowych. Zakończenie trwających prac w ramach mapowania i oceny ekosystemów i usług ekosystemowych oraz badania nad narzędziami i metodami rozliczania usług ekosystemów leśnych i ich finansowego wynagradzania powinny dostarczyć nowych danych w tym obszarze.

Jakie lasy posiadamy i w jaki sposób się one zmieniają?

Celem strategii jest wzmocnienie bazy wiedzy, aby sprostać wyzwaniom związanym z lasami i sektorem leśno-drzewnym poprzez zacieśnienie współpracy i koordynacji w zakresie rozwoju Europejskiego Systemu Informacji o Lasach (FISE) jako punktu odniesienia dla

³⁷ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm

³⁸ http://ec.europa.eu/environment/nature/capital_accounting/index_en.htm

³⁹ http://www.cost.eu/COST_Actions/ca/CA15206

⁴⁰ Rozporządzenie (UE) 2016/2031.

⁴¹ Rozporządzenie (UE) 1143/2014.

⁴² https://ec.europa.eu/agriculture/forest/publications_pl

danych i informacji o lasach i leśnictwie w Europie, w ścisłym powiązaniu z innymi systemami danych i informacji, oraz harmonizacja danych na szczeblu UE.

Prototyp Europejskiego Systemu Informacji o Lasach nadal jest w fazie opracowywania. Niektóre istotne składowe systemy informacyjne funkcjonują i są aktualizowane, np. europejski system informacji o pożarach lasów (EFFIS) lub system informacji o leśnym materiale rozmnożeniowym (FOREMATIS). Trwają prace nad harmonizacją danych dotyczących lasów, m.in. w celu wniesienia wkładu w procesy międzynarodowe, takie jak gromadzenie danych dotyczących wskaźników zrównoważonej gospodarki leśnej Forest Europe.

Ustanowienie Europejskiego Systemu Informacji o Lasach nadal wymaga wielu wysiłków związanych z opracowaniem systemu, gromadzeniem i harmonizacją danych oraz integracją zasobów z istniejących (np. EFFIS, europejskiej platformy przystosowania się do zmiany klimatu Climate-ADAPT⁴³) lub potencjalnych przyszłych źródeł (np. programu DIABOLO, MAES).

Nowe i innowacyjne leśnictwo oraz produkty o wartości dodanej

W strategii zaproponowano ambitny program badań naukowych i innowacji mający na celu wzmocnienie zrównoważonego rozwoju sektora oraz rozwój innowacyjnych produktów i procesów poprzez program „Horyzont 2020”, europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz surowców, europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa⁴⁴, SCAR⁴⁵, strukturę zarządzania lasami i inne stosowne fora UE, a także koordynację i rozpowszechnianie dobrych praktyk.

Sektor leśno-drzewny otrzymał wsparcie dzięki obejmującym około 500⁴⁶ projektów badaniom finansowanym przez UE od 2007 r.⁴⁷ Oczekuje się, że w 7PR całkowita kwota wydatków na sektor leśno-drzewny w ramach programu „Horyzont 2020” przekroczy 500 mln EUR. Uzupełnieniem powyższych środków jest finansowanie innowacji z EFRR, ponieważ wiele regionów UE wybrało priorytety związane z leśnictwem w swoich strategiach inteligentnej specjalizacji. Europejskie partnerstwa innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa oraz na rzecz surowców łączą leśnictwo z odpowiednimi badaniami w następujących dziedzinach: systemy rolno-leśne;

⁴³ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/about>

⁴⁵ Stały Komitet ds. Badań Naukowych w Dziedzinie Rolnictwa (<https://scar-europe.org/>).

⁴⁶ Bazy danych UE CORDIS i ERA-NET obejmują (stan w październiku 2018 r.) 273 projekty finansowane w ramach 7PR (około 514 mln EUR) i 214 projektów w ramach programu „Horyzont 2020” (około 388 mln EUR).

⁴⁷ https://scar-europe.org/images/FOREST/Documents/SWG_forestry_study-v2.pdf

zrównoważone pozyskiwanie biomasy leśnej; rozwiązywanie problemów związanych ze zmianą klimatu i środowiskiem; oraz łańcuchy wartości.

Za pomocą programów FORESTERRA, SUMFOREST i WoodWisdom realizowanych w ramach inicjatywy ERA-NET 7PR wsparcia ze źródeł unijnych i krajowych (85 mln EUR) udzielono około 70 projektom. ForestValue⁴⁸, obecnie realizowany projekt ERA-NET w ramach programu „Horyzont 2020”, wspierający przejście na gospodarkę opartą na biomase, obejmuje 17 państw i zgromadził 20 mln EUR ze środków krajowych i unijnych. Strategiczna grupa robocza ds. badań i innowacji w dziedzinie leśnictwa w ramach SCAR⁴⁹ wspiera koordynację, badania dotyczące zakresu i wyników badań finansowanych przez UE oraz działania popularyzatorskie skierowane do innych forów.

Zdefiniowanie programów badań i relacji między badaniami i europejskimi partnerstwami innowacyjnymi przynosiłoby więcej korzyści, gdyby ulepszono ramowe warunki rozpowszechniania wyników projektów. Silna kapitalizacja innowacji wzdłuż łańcuchów wartości zwiększyłaby konkurencyjność sektora leśno-drzewnego. W ramach programu „Horyzont 2020” zaprasza się do zgłaszania projektów, które korzystają z wyników zakończonych badań, jednak na rezultaty takich działań trzeba jeszcze poczekać.

Wspólne działania na rzecz spójnego zarządzania naszymi lasami i ich lepszego zrozumienia

Koordynacja, współpraca i komunikacja są niezbędne, aby można było zrównoważyć różne cele i podejścia polityki sektorowej. Celem strategii jest wzmocnienie zarządzania i komunikacji, w szczególności za pośrednictwem Stałego Komitetu ds. Leśnictwa, grupy dialogu obywatelskiego w dziedzinie gospodarki leśnej i korka(CDG-FC) oraz grupy eksperckiej ds. przemysłu związanego z leśnictwem i kwestii powiązanych sektorowo.

Stały Komitet ds. Leśnictwa pozostaje głównym forum dyskusyjnym na temat lasów i kwestii związanych z lasami w UE oraz głównym ośrodkiem wdrażania strategii. Jego sesje informacyjne i dyskusje na temat wszystkich stosownych inicjatyw politycznych UE opierają się na rocznych programach prac, które bazują na Forest MAP i są z nim spójne. Stały Komitet ds. Leśnictwa wystosował opinie⁵⁰ i sprawozdania²⁹, które przekazano odpowiednim decydom. W ramach Stałego Komitetu ds. Leśnictwa państwa członkowskie dzielą się doświadczeniami, inicjatywami, wiedzą i poradami. Okazjonalnie Stały Komitet ds.

⁴⁸ <https://forestvalue.org/>

⁴⁹ Strategiczna grupa robocza ds. badań i innowacji w dziedzinie leśnictwa SCAR promuje transnarodowe badania i współpracę w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków, konkurencyjności sektora i świadczenia usług ekosystemowych.

⁵⁰ https://ec.europa.eu/agriculture/forest/standing-committee/opinions_pl

Leśnictwa spotyka się z zainteresowanymi stronami (grupą dialogu obywatelskiego ds. leśnictwa i korka) i sektorowymi grupami ekspertów (np. ds. różnorodności biologicznej).

Grupa dialogu obywatelskiego w dziedzinie gospodarki leśnej i korka spotyka się dwa razy w roku i posiada status obserwatora w Stałym Komitecie ds. Leśnictwa. Wydała ona rezolucje przedstawiające wspólną wizję zainteresowanych stron na tematy takie jak rozporządzenie UE w sprawie drewna oraz rola leśnictwa w WPR.

Grupa ekspertów ds. leśnictwa i przemysłu związanego z leśnictwem⁵¹ działa od 2014 r. i skupiała się do tej pory na kwestiach związanych z handlem, zwłaszcza z państwami sąsiadującymi, na przeglądzie rozporządzenia UE w sprawie drewna i kaskadowym modelu wykorzystania biomasy.

Plan utworzenia europejskiej sieci administracji leśnej nie urzeczywistnił się. Mimo to Europejska Sieć Wielkoobszarowych Inwentaryzacji Lasów oraz kilka działań badawczych⁵² wspieranych na szczeblu UE zmierza w kierunku bardziej zharmonizowanych informacji o lasach w Europie.

Wyniki badania Eurobarometru z 2015 r. na temat publicznego postrzegania korzyści płynących z lasów⁵³ wskazują na potrzebę lepszego informowania o znaczeniu zrównoważonej gospodarki leśnej. Podejście przyjęte w ramach strategii komunikacyjnej UE w zakresie leśnictwa⁵⁴ stanowi solidną podstawę do refleksji nad sposobami zaspokojenia tych potrzeb.

Lasy z perspektywy globalnej

Strategia ma na celu wzmocnienie roli UE w globalnych wysiłkach na rzecz promowania zrównoważonej gospodarki leśnej i ograniczenia wylesiania, zapewniając spójność polityki i zobowiązań UE i państw członkowskich. Strategia zakłada promowanie roli lasów w zrównoważonym rozwoju oraz przeciwdziałanie wylesianiu i degradacji lasów na forach międzynarodowych, w ramach powiązanych działań zewnętrznych i współpracy.

UE i państwa członkowskie przyjęły wspólne stanowiska w celu promowania zrównoważonej gospodarki leśnej na ogólnoeuropejskich (FOREST EUROPE) i międzynarodowych forach związanych z leśnictwem (np. Forum Leśne Narodów

⁵¹ Grupa ekspertów ds. leśnictwa i przemysłu związanego z leśnictwem skupia przedstawicieli przemysłu sektorowego, państwa członkowskie i inne sektorowe zainteresowane strony.

⁵² W tym np. program DIABOLO, dwa działania w ramach COST (europejskiej współpracy naukowo-technicznej) i trwająca umowa z Europejskim Centrum Informacji o Lasach.

⁵³ <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/69759>

⁵⁴ https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/fore/publi/communication-strategy_en.pdf

Zjednoczonych (UNFF), FAO, Międzynarodowa Organizacja Drewna Tropikalnego (ITTO)) oraz w ramach innych procesów międzynarodowych (takich jak Konwencja ONZ o różnorodności biologicznej), w tym w ramach Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i jej celów zrównoważonego rozwoju, w szczególności poprzez realizację Strategicznego planu ONZ na rzecz lasów na lata 2017–2030⁵⁵. W ramach FOREST EUROPE⁵⁶ UE bada możliwości zawarcia ogólnoeuropejskiej prawnie wiążącej umowy w sprawie lasów, która przełożyłaby koncepcję zrównoważonej gospodarki leśnej na język prawa. Początkowo objęłaby ona 25 % światowych lasów.

Unijny plan działania FLEGT jest właściwą, innowacyjną odpowiedzią na wyzwania związane z nielegalnym pozyskiwaniem drewna, a jego wdrożenie znacznie poprawiło gospodarkę leśną⁵⁷ w krajach partnerskich. Liczba dobrowolnych umów partnerstwa między UE a krajami będącymi producentami drewna stale rośnie⁵⁸. Pierwszy system zezwoleń FLEGT (w Indonezji) osiągnął operacyjność w 2016 r. Przegląd rozporządzenia UE w sprawie drewna⁵⁹ potwierdził jego potencjał w zakresie zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna i związanego z nim handlu, ale również potrzebę jego dalszego jednolitego i skutecznego stosowania; w latach 2015–2017 osiągnięto znaczną poprawę w zakresie jego wdrażania. Ponadto badanie dotyczące wpływu konsumpcji w UE na wylesianie i degradację lasów rzuciło światło na ten złożony problem⁶⁰. Komisja przedstawi nową inicjatywę mającą na celu zintensyfikowanie działań UE zapobiegających wylesianiu.

W ramach polityki rozwojowej UE wspiera się światowe działania związane z leśnictwem, o których mowa w strategicznym planie współpracy międzynarodowej i rozwoju na lata 2016–2020, oraz promuje zintegrowane interwencje dotyczące współpracy w zakresie zielonej gospodarki⁶¹. Wiele projektów pokazuje, jaką wartość ma wsparcie UE i państw członkowskich, bezpośrednio lub za pośrednictwem globalnych zbiorowych darczyńców, w promowaniu zrównoważonej gospodarki leśnej na świecie. UE wspiera również kraje rozwijające się za pomocą krajowych planów REDD+ i inicjatyw promujących łańcuchy dostaw zapewniające zerowy poziom wylesiania. UE dąży również do włączenia do swoich dwustronnych umów handlowych postanowień dotyczących promowania zrównoważonej gospodarki leśnej i zobowiązań do zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna i związanego z nim handlu.

⁵⁵ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/184/62/PDF/N1718462.pdf?OpenElement>

⁵⁶ Konferencja ministerialna w sprawie ochrony lasów w Europie (<https://foresteurope.org/>)

⁵⁷ SWD(2016) 275.

⁵⁸ Zawarto sześć dobrowolnych umów partnerstwa; dziewięć umów jest w trakcie negocjacji. (<http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>)

⁵⁹ COM(2016) 74 final.

⁶⁰ http://ec.europa.eu/environment/forests/studies_EUaction_deforestation_palm_oil.htm

⁶¹ <https://europa.eu/capacity4dev/file/80634/download?token=ZXMS3Cz>

Finansowanie lasów i sektora leśno-drzewnego przez UE

Komisja dostosowała różne strumienie finansowania UE w taki sposób, aby wspierały one cele i priorytety strategii. WPR jest głównym źródłem finansowania sektora leśnego (8,2 mld EUR środków publicznych) funkcjonującym spójnie i w synergii z innymi funduszami ESI⁶², programem LIFE oraz programem ramowym UE w zakresie badań naukowych.

Priorytet dotyczący klimatu ustanowiony dla funduszy UE zapewnia istotne ukierunkowane zachęty do wspierania działań w dziedzinie klimatu w lasach. Z drugiej strony, możliwości finansowania ochrony lasów i poprawy usług ekosystemowych nie są w pełni wykorzystywane.

Całkowite finansowanie przez UE badań naukowych i innowacji w sektorze leśno-drzewnym znacznie wzrosło (w latach 2013–2017 na 249 projektów przeznaczono 615 mln EUR)⁶³, wspierając innowacje oraz propagując wzrost gospodarczy i zatrudnienie.

W ramach unijnej współpracy na rzecz rozwoju na wsparcie działań FLEGT i REDD+ w latach 2014–2020 przeznaczono 235 mln EUR, głównie w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju. Uzupełnieniem dla tych działań są krajowe i regionalne programy współpracy, które koncentrują się na poprawie zarządzania i promowaniu ochrony lasów.

Podsumowanie – Postępy w dążeniu do osiągnięcia celów na 2020 r.

W dążeniu do osiągnięcia celów na 2020 r. poczyniono znaczące postępy. Od czasu jej przyjęcia strategia skutecznie określa ramowe zasady i cele działań UE, ułatwiając koordynację wszystkich obszarów polityki UE mających znaczenie dla lasów i sektora leśno-drzewnego oraz promując spójne podejście zarówno w polityce wewnętrznej, jak i międzynarodowej, dzięki czemu UE i państwa członkowskie zajmują pozycję światowego lidera w dziedzinie zrównoważonej gospodarki leśnej.

Osiągnięto znaczne postępy w realizacji działań dotyczących ośmiu obszarów priorytetowych strategii oraz kierunków strategicznych. Zauważalny jest wpływ strategii na politykę i działania w państwach członkowskich, również na szczeblu niższym niż krajowy⁶⁴.

Strategia jest ważnym narzędziem politycznym, pozwalającym UE i państwom członkowskim podejmować działania w odpowiedzi na wyzwania dotyczące lasów

⁶² Na przykład państwa członkowskie przeznaczyły prawie 8 mld EUR na cel tematyczny nr 5 pt. „przystosowanie się do zmiany klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem”, aby uwzględnić kilka czynników ryzyka, w tym pożary lasów.

⁶³ Według Platformy Technologicznej Sektora Leśno-Drzewnego.

⁶⁴ „Zrównoważona gospodarka leśna w regionach”. Sprawozdanie Komitetu Regionów, 2018 r.

i pełnionych przez nie ról w momencie, gdy nowe cele polityki i priorytety społeczne muszą służyć realizacji różnych założeń, które czasami mogą być postrzegane jako sprzeczne. Rosnące wymagania społeczne wobec lasów, zwiększona presja i czynniki stresogenne związane z klimatem mogą wymagać dodatkowych wysiłków i zaangażowania ze strony wszystkich właściwych podmiotów w celu zaangażowania ekspertów oraz zintensyfikowania koordynacji i współpracy, również między sektorami, a także między Komisją, państwami członkowskimi i innymi zainteresowanymi stronami.

W pozostałym okresie realizacji strategii należy zwrócić należytą uwagę na rozwój polityki w tej dziedzinie, w tym na zapewnienie, aby lasy przyczyniały się do wdrożenia ram dotyczących klimatu i energii – w szczególności poprzez wdrożenie nowych przepisów dotyczących LULUCF i energii odnawialnej, przy jednoczesnym przystosowaniu lasów do zmiany klimatu, w celu wypełnienia zobowiązań UE wynikających z porozumienia paryskiego. Strategia i jej priorytety odpowiednio podkreślają znaczenie lasów i związanych z nimi elementów polityki UE dla wdrożenia agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 w UE i na świecie, w szczególności poprzez realizację strategicznego planu ONZ na rzecz lasów na lata 2017–2030.

Dzięki dalszej realizacji strategii przy wsparciu z budżetu UE lasy UE, zajmujące 40 % jej obszaru, będą skutecznie przyczyniać się do zapewnienia równowagi terytorialnej, wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na obszarach wiejskich i miejskich. Ponadto dalsza realizacja strategii umożliwi utrzymanie konkurencyjności sektora leśno-drzewnego, rozwój biogospodarki oraz ochronę różnorodności biologicznej i zapewnienie świadczenia usług ekosystemowych. Niezbędnym czynnikiem umożliwiającym realizację powyższych celów jest informowanie społeczeństwa o wartości i znaczeniu dobrze zarządzanych lasów, a tym samym zapewnienie silnego wsparcia społecznego dla zrównoważonej gospodarki leśnej.